

Tillgänglighetsplan

Hedemora stadsbibliotek

2018-2022

Lättläst - Läs nivå

De lättlästa böckerna är delade i tre nivåer. Delningen gör det lättare att hitta. Bokens rygg visar nivå:

- 1 = Lätt
- 2 = Medel
- 3 = Svår

Tillgänglighetsplan Hedemora stadsbibliotek 2018 – 2022

Tillgänglighetsplanen är fastställd vid APT 2017-12-20

Biblioteket ska vara en mötesplats för informations- och kulturutbyte i vid bemärkelse, en plats som besöks av många människor med olika behov och önskemål. Målgrupper är alla som söker information, kulturupplevelser eller som deltar i ett lärande, oavsett om detta sker formellt eller informellt, i grupp eller enskilt. Utgångspunkten är att biblioteket ska användas som en resurs i det livslånga lärandet och som en kulturarena genom hela livet.

Mångfald, kvalitet och aktualitet ska präglade medieutbudet. Biblioteket beaktar den efterfrågan som finns, oavsett format, och erbjuder såväl digitala som fysiska medier.

Handlingsplanen ska leda till ökad tillgänglighet för personer med någon form av funktionsvariation, gällande bibliotekets verksamhet, lokaler och organisation som helhet. Funktionsvariation är en nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga.

Handlingsplanen innefattar även ökad tillgänglighet för personer med annan språkbakgrund, såväl som personer som tillhör de nationella minoriteterna.

Handlingsplanen ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i samhället för de teknikovana.

Biblioteksorganisation

Hedemora stadsbibliotek består av huvudbibliotek, Martin Koch gymnasiets bibliotek, Infoteket vid Vasaskolan samt skolbibliotekscentralen.

Organisatoriskt tillhör verksamheten Bildningsförvaltningen i vilken Bildningsnämnden är det politiskt beslutande organet.

Verksamhetsbudget under innevarande budgetår (2017) uppgår till ca 6,5 miljoner. Antalet anställda uppgår till 10 personer som fördelas på 9,75 tjänst. Arbetet med särskilda tjänster och tillgänglighet inom biblioteksverksamheten delas mellan en bibliotekarie och en biblioteksassistent.

Förutsättningar

Ett tillägg i Diskrimineringslagen trädde i kraft 1 januari 2015.

Det innebär att myndigheter, offentliga verksamheter och företag kan anmälas till Diskrimineringsombudsmannen och tilldömas vite om de inte är tillgängliga. Tillgängligheten omfattar allt från lokaler till webb och information.

Den nya Bibliotekslagen trädde i kraft 1 januari 2014

2 § [...] Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

6 § [...] Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Från och med 2016 ska offentliga verksamheter och myndigheter vara helt tillgängliga för alla. Detta gäller allt från lokaler till webb och information. (Strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011-2016, KUR 2011/3799.)

I Riktlinjer för tillgänglighet - Riv alla hinder (Myndigheten för delaktighet 2015) betonas att om en verksamhet ska bli tillgänglig måste funktionsvariationsperspektivet finnas med i all planering och i alla beslut och processer. Det behövs utbildning, rutiner, tydliga ansvarsområden, policydokument och åtgärdsplaner som följs upp och utvärderas. Det behövs även avsatt arbetstid för ansvariga och avsatta medel i budgeten.

I biblioteksplan för Hedemora kommun 2018-2022 står följande att läsa om särskilda tjänster och tillgänglighet:

Det är en demokratisk rättighet för alla människor att på lika villkor få tillgång till kultur, litteratur och information. Biblioteket tillhandahåller särskilda tjänster och medier för personer med funktionsvariationer. Exempel på anpassade medier är böcker med stor stil, lättlästa böcker och daisy.

"Boken kommer" är en service för personer som har svårt att komma till biblioteket p.g.a. långvarig sjukdom, hög ålder eller någon form av funktionsvariation. Tjänsten innebär att man får böcker hemskickade utan kostnad.

Depositioner finns t.ex. på särskilda boenden, i väntrum på ungdomsmottagningen, socialkontoret och habiliteringen.

Handledning i Legimus, d.v.s. "Egen nedladdning" från Myndigheten för tillgängliga medier (MTM), gentemot skolelever och allmänhet är en verksamhet som expanderar.

Uppsatta mål:

- Upprätthålla dialog med pensionärs- och handikapporganisationerna samt Vård- och omsorgsförvaltningen.
- Erbjudna biblioteksservice till särskilda boenden.

I biblioteksplanen står också om integration:

För närvarande tar Hedemora kommun emot ca 650 asylsökande per år genom det avtal Hedemorabostäder tecknat med Migrationsverket för uthyrning av bostäder. Hedemora kommun har också tecknat avtal med länsstyrelsen/staten om att årligen fr.o.m. 2014-10-01 ta emot totalt 82 personer för bosättning i kommunen. De asylsökande kommer från många olika länder och talar flera olika språk. Under 2014 kom huvuddelen från Syrien, Eritrea, Somalia, Afghanistan och de forna sovjetrepublikerna. Hedemora är den kommun i Dalarna som tar emot flest asylsökande. Av de som under 2014 erhållit permanent uppehållstillstånd i Hedemora kommun utgörs de flesta av syrier och eritreaner.

Kommunfullmäktige har 2011 antagit en Integrationspolicy för Hedemora kommun i vilken målet är att öka befolkningen genom att arbeta aktivt för att människor från övriga Sverige och från andra länder ska välja att bo och delta i utvecklingen av kommunen. Ett aktivt och genomtänkt integrationsarbete är en viktig förutsättning i kommunens utvecklingssträvanden. Kommunen arbetar utifrån den av Sveriges riksdag fastställda integrationspolitiken i vilken det ingår sju prioriterade områden. Hedemora har lagt särskilt fokus på två av dessa; arbete och utbildning.

I medieplan för Hedemora stadsbibliotek 2018-2022 står följande om prioriterade grupper:

Biblioteket ska enligt bibliotekslagen ta hänsyn till låntagargrupper med särskilda behov.

Barn och ungdom

Biblioteket ska främja språkutveckling, öka kunskap och väcka läslust och nyfikenhet hos barn och ungdomar.

Personer med funktionsvariationer

Biblioteket ska utifrån personernas olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

Nationella minoriteter och personer som har annat modersmål än svenska

Biblioteket ska erbjuda böcker på det egna språket, få tillgång till olika medier för att lära sig svenska samt litteratur på lättläst svenska.

Teknikovana

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i samhället.

Tillgänglighetsmål för biblioteksverksamheten

Lokaler och fysisk tillgänglighet

- Möjligt för alla att komma till biblioteket (parkering för personer med "parkeringstillstånd för rörelsehindrade" i närheten av entrén och tillgängliga gångvägar i närmiljön). I de fall detta är svårt att uppnå ska alternativa tjänster erbjudas. Det kan vara "Boken kommer" där valda medier skickas eller körs ut till personer med exempelvis fysiska funktionsvariationer som gör det svårt att ta sig till biblioteket, demens, upplevd elöverkänslighet eller med psykiska funktionsvariationer som gör det svårt att vistas i miljöer med många människor.
- Möjligt för alla att komma in i biblioteket och ta sig fram självständigt.
- Anpassad och lättåtkomlig toalett.
- Hyllor och andra möbler är placerade så att det är lätt att ta sig fram. Inga trånga passager som hindrar eller något som innebär risk för att snubbla.
- De anpassade medierna på ungdomsavdelningen och vuxenavdelningen är placerade nära utlåningsdisken. På barnavdelningen är de anpassade medierna placerade i "Äppelhyllan"¹, tydligt uppmärkta med äppelmarkering.
- Hyllan "Ny i Sverige"² och barn- och ungdomsmedier på andra språk är placerad nära utlåningsdisken.
- Struktur och ordning i det fysiska rummet så att användaren lätt hittar det hen letar efter.
- Logisk skyltning som gör det lätt för alla att hitta (hänsyn till kognitionssvårigheter, ev. användning av symboler, skyltar på andra språk, karta över biblioteket).
- Belysning – hyllor och läsplatser kräver bra ljus.
- Lugna platser och möbler som passar verksamheten (några fåtöljer bör vara höga och lätta att ta sig i och ur).
- Höj- och sänkbara datorbord på något eller några ställen. Höj- och sänkbar utlåningsautomat.
- Tillgänglighetsperspektiv tillämpas alltid inför fysiska förändringar i lokalen.

¹ Äppelhyllan innehåller böcker med tecken som stöd (TAKK), teckenspråksmedier, taktila bilderböcker, punktskriftsböcker, böcker med olika symbolstöd (t.ex. pictogram, bliss), bok och daisy (lästråning) och daisy.

² Hyllan "Ny i Sverige" innehåller medier för att lära sig svenska, körkortsboken på andra språk, lexikon och medier på andra språk.

Utvecklingsområden:

- En antagen trafikplan 2014-2025, Hedemora kommun kommer att medföra att Hökargatan enkelriktas in mot Åsgatan och omgestaltas som en gånganpassad gata med 30 km/t som maxhastighet. Nya bilparkeringar för bibliotekets besökare, ficka för godshantering läggs på norrsidan. En gång-/cykelväg byggs längs sydsidan förbi Tjäderhuset och biblioteket med god anslutning till Kyrkogatan.
- Ta ställning till om vi behöver vi införskaffa något höj- och sänkbart arbetsbord som är tillgängligt för biblioteksanvändarna?
- Gå igenom belysningen i lokalen och se över om något behöver förbättras. Förbättring av belysningen på entrétorget håller i dagsläget (hösten 2017) på att beställas.
- Tillgänglighetsrond i bibliotekets lokaler bör göras åtminstone vart tredje år.

Medier

Tillgång till de medier användarna behöver på det sätt som passar dem, exempelvis daisy (talböcker) och "Egen nedladdning", taltidning, lättläst i olika nivåer (på vuxenavdelningen läsnivå 1-3, vilket är utmärkt på bokryggen), storstilsböcker, böcker med tecken som stöd, teckenspråk, taktila bilderböcker, punktskrift, böcker med olika symbolstöd (t.ex. pictogram, bliss), bok och ljudbok/daisy (lästräning), 8 sidor (lättläst tidning), Sesam (lättläst tidning), medier på andra språk än svenska, Pressreader (databas med tusentals tidningar och tidskrifter från mer än 100 länder på mer än 60 språk).

Strategier för arbetet med anpassade medier finns med i bibliotekets medieplan.

Utvecklingsområden:

- Taltidning samt spelare kommer att placeras ut i bibliotekets lokal, samt finnas till utlån för att prova tjänsten (kommer våren 2018).
- Göra mer reklam för särskilda tjänster gentemot privatpersoner, t.ex. genom sociala medier, annons i tidningar, kontakt med pensionärsorganisationer m.m.
- Sätta igång arbetet med "Talboken kommer" och lära oss mer om hur det fungerar.
- Fortsätta att utveckla Ny i Sverige-hyllan, både fysiskt och digitalt.
- Se till att det finns skyltar som berättar om sådant vi inte har, men som vi kan beställa/ladda ner etc., både när det gäller daisy och böcker på andra språk än svenska.

Teknik och hjälpmedel

- Hörselslinga i delar av lokalen, samt vid programverksamhet.
- Mikrofon som är kopplad till hörslinga finns vid både utlåningsdisken och informationsdisken. Synlig symbol för hörslinga finns vid diskarna.
- Tillgång till tekniska hjälpmedel för utlån i biblioteksk lokalen, t.ex. olika daisy-spelare, förstoringslampa, förstoringsglas, läsglasögon.
- Affisch med hjälpmedlen så att låntagarna själva kan se vad som finns och att det finns.
- Förhöjningsdynor finns vid både utlånings- och informationsdisken, de kan även lånas ut för att sitta i resten av biblioteket.

Utvecklingsområden:

- Installera en till fast hörslinga på entrétorget där programverksamheten brukar hållas (i dagsläget finns en portabel hörselslinga som läggs ut vid varje evenemang).
- Inköp av förstoringslampa, bordslampa med extra starkt ljussken och en till förhöjningsdyna.
- Ta fram en affisch om vilka hjälpmedel som finns till utlån.
- Införskaffa taltidningsabonnemang och taltidningsspelare, en som placeras i tidningsrummet och en för utlån.
- Undersöka inköp av samtalsförstärkare (för personer med hörapparat att använda vid möten, bokcirklar etc.).

Ansvar och bemötande hos bibliotekspersonalen

All personal ska bemöta alla användare på ett bra sätt med respekt för individen.

All personal i yttre tjänst ska ha basal kunskap om funktionsvariationer och känna till de olika medierna samt hjälpmedlen. All personal bör få kontinuerlig fortbildning inom anpassade medier, olika funktionsvariationer och hjälpmedel.

Det finns personal som har övergripande ansvar för tillgänglig verksamhet. All övrig personal ska också kunna ge rådgivning och hjälpa låntagare med särskilda behov. Biblioteket bör ha manualer för vissa särskilda tjänster så som "Egen nedladdning", hur man bränner ner daisy-skivor m.m.

För att arbetet med tillgänglighet ska fungera bra krävs att personalen får utbildning i att använda teknik och hjälpmedel.

Utvecklingsområden:

- Kolla igenom vilka manualer som finns och om någon saknas eller behöver uppdateras.
- Se till att personal får utbildning i och information om hur det fungerar med olika medietyper och t.ex. nedladdning av daisy.
- Se till att det finns anmälningsblanketter för "Egen nedladdning" för personer under 18 år i blankettpärmerna nere vid utlåningsdisken.

Information och kommunikation

Bibliotekets webbsida ska vara så tillgänglig som möjligt. På webbsidan ska det finnas information om bibliotekets tillgänglighet, hjälpmedel för utlåning etc. Det ska också finnas information om anpassade medier och telefonnummer för kontakt.

Informationsbroschyrer om bibliotekets verksamhet ska finnas i tillgänglig version (t.ex. lättläst, med stor text och eventuellt som ljudfil). Den personal som arbetar med webben ska ha/få utbildning i att göra information tillgänglig.

Typografi och layout

En god kontrast är nödvändigt för god läsbarhet. Detta uppnås med mörk färg mot ljus bakgrund eller tvärtom.

- Allra bäst kontrast uppnår man med vitt mot svart. Vissa färgkombinationer är extremt svårlästa (till exempel blå/röd och röd/grön, vit/orange och vit/gul).
- Lägg hellre texten i en ruta istället för att använda en tonad platta.
- Välj teckensnitt som är enkelt och tydligt. Typsnittet Arial föredras av de flesta.
- Krångla inte till det med "roliga" typsnitt.
- Undvik enbart versaler i hela meningar. Fet stil är bättre om du vill förtydliga något.
- Gör brödtexten minst 12-14 p.
- Använd normalt radavstånd och radlängd mellan cirka 6 och 13 cm.
- Ge läsaren en logisk startpunkt. Dela upp texten i kortare stycken.
- Undvik text mot röriga bakgrunder eller bilder.
- Använd matt papper

Utvecklingsområden:

- Webbplatsen - Möjlighet att få uppläsning av text? Lättläst version?
- Broschyrer med storstil alt. inlästa.
- Sociala medier
Syntolka bilderna i våra inlägg? Se Västerås stadsbiblioteks Instagram för exempel. Syntolkning: bild på föreställer ... (kort beskrivning av bilden).
- Fortsätta lyfta fram de tillgängliga medierna i de sociala medierna.

Program och Aktiviteter

Biblioteket ska anordna visningar, föreläsningar och andra aktiviteter som är tillgängliga för alla, både för personer med funktionsvariationer samt för personer med annan språkbakgrund.

Några exempel:

- "Boken kommer"-verksamhet, dvs. utskick med post, internpost eller utkörning av medier till personer som inte själva kan komma till biblioteket.
- Delta på Äldredagen.
- Europeiska Dyslexiveckan/Digitala veckan infaller varje höst. Biblioteket brukar uppmärksamma veckan med information om daisy och lättläst och ibland även med någon föreläsning.
- Talbokstips och information om "Egen nedladdning" för talboksberättigade personer.
- Information och handledning om "Egen nedladdning" till låntagare som har behov av Legimus.
- Sagostunder på andra språk
- Biblioteksvisningar för nyanlända med information om lättläst, vad biblioteket erbjuder och böcker på andra språk.

Utvecklingsområden:

- Anpassad marknadsföring av våra evenemang till olika målgrupper.
- Ta kontakt med representanter från hemtjänst, pensionärsorganisationer, väntjänst m.fl. och berätta om vår verksamhet och våra särskilda tjänster.
- Delta på Äldredagen.
- Eventuellt anordna bokprat med lättlästa böcker för nyanlända.
- Blipsay eller annan lösning för uppläsning av t.ex. broschyrer?

Samarbete och samverkan

- Regionalt - Mellan bibliotek i regionen - Deltaga på de sociala nätverksträffarna som anordnas kring särskilda medier. Mångspråksdepositioner kan beställas från fem av Dalarnas bibliotek som har ansvar för vissa språkgrupper. Ett fördjupat samarbete mellan alla Dalarnas kommunbibliotek håller på att arbetas fram, nästa steg i samarbetsutvecklingen kommer att ske under 2018.
- Nationellt – MTM (Myndigheten för Tillgängliga Medier)/Centrum för Lättläst, Bokförlaget Vilja (lättläst för vuxna), Svensk Biblioteksförnings expertnätverk (Bibliotek som har äppelhyllor, Bibliotekets roll i mångspråkiga områden) och Internationella biblioteket.
- Lokalt – kommunens integrationscentrum, äldreomsorgen, övrig omsorg, barnomsorgen, grundskolor och gymnasieskolor, skolbiblioteken, vuxenutbildningen m.m.

Utvärdering och revidering

Utvärdering av tillgänglighetsplanen sker i samband med den årliga uppföljningen av bibliotekets verksamhetsplan. Revidering sker i samband med utgången av tillgänglighetsplanen, vid årsskiftet 2022-2023.